

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

_____Тетяна КАГАНОВСЬКА

«_____» _____ 2022 р.

**ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ ЗА ФАХОМ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**

для студентів освітньої програми
"Міжнародні відносини та регіональні студії"
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
(денна форми навчання)

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри
туристичного бізнесу
та країнознавства

протокол № 12 від 22.02.2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

науково-методичною комісією
факультету міжнародних
економічних відносин та
туристичного бізнесу

протокол № 7 від 23.02.2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні Вченої ради факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

протокол № 10 від 26.04.2022р.

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД
Сертифікат 58E2D9E7F900307B040000009E3A2500EDECA000
Підписувач Пантелеймонов Антон Віталійович
Дійсний з 17.02.2022 15:51:27 по 17.02.2024 15:51:27

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

0102-175 від 17.05.2022

Програма комплексного атестаційного екзамену за освітньою програмою "Міжнародні відносини та регіональні студії" перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (денна форми навчання)

Укладачі:

Парфіненко Анатолій Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Шаповаленко Марина Володимирівна – доктор політичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Лиман Сергій Іванович – доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Станчев Михайло Георгійович – доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, іноземний член Болгарської академії наук.

Дедурін Геннадій Геннадійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Панасенко Ганна Сергіївна – кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Онацький Максим Юрійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Мета комплексного атестаційного екзамену за фахом — визначення рівня підготовленості студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Міжнародні відносини та регіональні студії».

Характеристика змісту програми. Програма атестаційного екзамену спирається на освітньо-професійну програму підготовки бакалавра з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Загальні положення

Професійні компетенції фахівців бакалаврського рівня підготовки за освітньою програмою «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності;
- здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність працювати як автономно, так і у команді;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;
- навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності;
- здатність діяти відповідально, проявляти громадянську свідомість, відповідати за якість виконаної роботи.

Фахові компетентності:

- знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин;

- здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, економічному, суспільному, культурному;
- знання про природу, джерела та інститути зовнішньої політики держави;
- знання засад дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами);
- розуміння міжнародних інтеграційних процесів та місця в них України;
- знання та розуміння національних інтересів України на міжнародній арені;
- розуміння характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав;
- знання про міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини;

Програмні результати навчання:

- знання про природу, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин;
- знання про природу та механізми міжнародних комунікацій;
- знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;
- знання основ ведення ділових бесід у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- знання основ сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у сфері міжнародних відносин.

Уміння:

- визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів;
- аналізувати та оцінювати концептуальні підходи до вирішення проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики;

- володіти основами ведення ділових бесід у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- володіти основами ведення фахових дискусій із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій;
- володіти основами сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у сфері міжнародних відносин;
- аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням правил їх оформлення;
- оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах;
- здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних до міжнародного співробітництва сферах;
- здійснювати самостійні індивідуальні та групові дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіонознавства та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень;
- вести ділові бесіди у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору;
- використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері міжнародних відносин;
- знання історії та культури Китаю;
- здійснення політичного огляду міжнародних подій в Європі та виявлення проблем в політиці сусідства;
- знання основ формування міжнародної безпеки;
- знання основ організації дипломатичної та розвідувальної діяльності;
- розуміти й оцінювати основні напрями діяльності міжнародних організацій;
- розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки;

- знання актуальних проблем міжнародних відносин в Латинській Америці;
- розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи;
- використовувати основні положення конфліктології та теорії переговорів;
- визначати сутність геополітичних та геоекономічних інтересів держав;
- аналізувати зовнішню політику, в т. ч. зовнішню політику України;
- оцінювати основні напрями діяльності міжнародних організацій;
- фахово використовувати ділові сучасні документи та кореспонденцію.

Порядок створення, організації та роботи екзаменаційної комісії регламентується «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії для атестації здобувачів вищої освіти, які отримують ступінь бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, спеціаліста, магістра) в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» (№ 0202-1/146 від 18.04.2017 р.), «Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна» (редакція 2021 року).

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА
КОМПЛЕКСНИЙ АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН
ЗА ФАХОМ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**

Час виконання – 90 хвилин

***УВАГА!** У разі використання заборонених джерел студент на вимогу члена екзаменаційної комісії залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.*

Кожен білет складається з двох теоретичних питань, що передбачають розгорнуту відповідь, а також 40 тестових питань з однією правильною відповіддю.

За підсумками екзамену студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Складова екзаменаційного білету	Максимальна кількість балів
Теоретичне питання 1	10
Теоретичне питання 2	10
Тести (40)	80 (2 бали за кожну вірну відповідь)

Шкала оцінювання

Набрана сума балів зі 100-бальної шкали оцінювання переводиться в 4-х рівневу в такий спосіб:

Сума балів за всі види завдань	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання	
Максимально нараховані бали	Параметри оцінювання
До 10	розгорнута, максимально повна відповідь, відсутні граматичні та лексичні помилки.
До 8	розгорнута повна відповідь, в якій бракує деякої інформації яка, проте, не має ключового значення, відсутні граматичні та лексичні помилки.
До 6	повна відповідь, в якій бракує деякої інформації яка, проте, не має ключового значення, наявні деякі граматичні та лексичні помилки.
До 4	відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації; наявні граматичні та лексичні помилки.
До 2	відповідь в мінімальному припустимому або в недостатньому обсязі, значна частина інформації пропущена або перекручена чи спотворена, наявні граматичні та лексичні помилки.

ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗА ФАХОМ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»

Завдання для комплексного атестаційного екзамену оформлюється у вигляді білетів із тестовими завданнями та теоретичними питаннями, що передбачають розгорнуту відповідь з наступних дисциплін:

Дисципліна 1: КРАЇНОЗНАВСТВО

(теоретичні питання, що передбачають розгорнуту відповідь)

Тематичний план дисципліни «Країнознавство» складається з чотирьох розділів, кожен з яких об'єднує у собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, що логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Історія формування пострадянського простору. Російська Федерація: трансформаційні процеси в економічній та політичній сфері. Республіка Білорусь та Республіка Молдова – особливості історичного розвитку та переходу до ринку в сучасних умовах. Прибалтійські республіки – історія та розвиток в умовах незалежності. Республіка Узбекистан: особливості історичного та соціально-економічного розвитку. Республіка Казахстан та Республіка Киргизстан: особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації в пострадянський період. Республіка Таджикистан та Республіка Туркменістан – трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи в умовах незалежності. Закавказзя: країнознавча характеристика регіону.

Країни Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку. Країни Центральної та Південно-Східної Європи – трансформація економічної та політичної систем у 1990-х – на початку 2000-х рр. Північна Європа: країнознавча характеристика регіону. Південна Європа:

історія та особливості розвитку на сучасному етапі. США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.

Крах колоніальної системи і формування сучасної політичної карти Азії і Африки. Місце і роль країн Азії і Африки у сучасному світі. Загальні особливості політичного та соціально-економічного розвитку країн Сходу. Країни Східної Азії: демографічна та етноконфесійна ситуація. Китай на шляху до сучасної моделі розвитку. КНР в епоху сучасної економічної реформи. Досягнення і проблеми сучасного Китаю. Особливості суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку Тайваню. Японія: особливості та основні етапи історичного розвитку. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Японії після Другої світової війни. Місце і роль Японії у світовій економіці і політиці. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку КНДР і РК. Сучасні проблеми Корейського півострову, спроби міжкорейського діалогу. Країни Південно-Східної Азії (ПСА): загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації країн ПСА, феномен азіатських «тигрів» та «драконів». Країни Південної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Індія: особливості та основні етапи історичного розвитку. Особливості соціально-економічного розвитку і формування політико-правової системи Республіки Індія. Місце Індії у світовій економіці і політиці. Актуальні проблеми сучасної Індії. Пакистан: особливості державотворення. Центральна та Західна Азія: формування сучасної політичної карти. Особливості та основні етапи історичного розвитку Ірану. Туреччина: особливості державотворення та основні етапи історичного розвитку. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Турецької Республіки. Особливості державно-політичного розвитку арабських країн. «Арабська весна» та її геополітичні наслідки.

Деколонізація і формування політичної карти постколоніальної Африки. Країни Тропічної та Південної Африки: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Сучасні проблеми Африки.

Латинська Америка як країнознавчий регіон. Мексика й країни Центральної Америки. Країни карибського басейну. Ла-Платські країни. Андські країни.

Дисципліна 2: МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА (тестові завдання)

Сутність та поняття міжнародних відносин і світової політики. Проблеми міжнародних відносин та світової політики в історії соціально-політичної думки. Система міжнародних відносин: поняття, види. Повоєнне врегулювання. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та початок «Холодної війни» (1945- 1953 рр.). Головні тенденції розвитку міжнародних відносин в роки відлиги у міжнародних відносинах (1954-1959). Воєнно-блокове будівництво. Загострення міжнародних відносин у 1960-1969 рр. та гонка озброєнь. Передумови та становлення політики «детанту» (розрядки міжнародної напруги) у 1969–1975 рр. Міжнародні протиріччя та криза «детанту» (друга половина 1970-х рр.). Поновлення біполярної конфронтації (перша половина 1980-х ст.). Розпад Ялтинсько-Потсдамської системи та крах біполярної структури (кінець 1980-х – початок 1990-х рр.). Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Центрально-Східна Європа в міжнародних відносин та світовій політиці у другій половині ХХ ст. Регіональні системи міжнародних відносин **Азії**, Африки, Америки (друга половина ХХ ст.). Основні параметри сучасної постбіполярної системи міжнародних відносин (кінець ХХ – початок ХХІ ст. Європа у системі міжнародних відносин на початку ХХІ ст. Особливості розвитку сучасних регіональних систем міжнародних відносин Азії та

Африки. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Україна у світовій політиці та системі міжнародних відносин.

Дисципліна 3: ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ (тестові завдання)

Етапи становлення теорії політичного розвитку. Історицизм. Політичний еволюціонізм. “Паралельні” порівняльні дослідження. Формальні (конфігуративні) дослідження. Регіональні дослідження. Інституційно-функціональні дослідження. Стан сучасної порівняльної політології.

Теоретичні підходи до аналізу політичних систем. Політика і політичний процес. Порівняльний аналіз політики і державного управління. Характер порівняльної політології. Мета порівняльного дослідження. Критерії порівняльного дослідження.

Методологічні засади порівняльного аналізу політичних систем. Специфіка застосування порівняльного методу в порівняльній політології. Кроснаціональне порівняння. Проблема порівнюваності в порівняльній політології. Стратегія “найбільшої подібності”. Проблема ціннісної нейтральності та об’єктивності.

Світ-системний аналіз політичних систем світу. Теорія світ-системи. Структура світ-системи. Основні поняття світ-системного аналізу.

Політичні мережі. Основні школи, які використовують мережу в якості методології дослідження політики. Англосаксонська школа. Концепція політичних мереж і її протиставлення плюралістичному і корпоративному підходам. (Род Редис, Девід Марш). Німецька школа про мережу в політиці, як сучасну форму державного управління, відмінну від ієрархії та ринку (Т. Берцель).

Політичні системи в порівняльній політології. Підсистеми політичної системи. Компоненти політичної системи. Норми політичної системи. Структура політичної системи. Функції політичних систем.

Державний устрій: моделі Західної Європи та СНД. Модифікація традиційних федерацій в умовах глобалізації. Ідеї побудови міждержавних союзів на принципах федерації. Сучасні федерації в світі. Федералізм і політичні режими.

Політичні системи і розвиток держав Центральної Азії. Звернення до традиційних цінностей як один з чинників легітимації політичних режимів. Причини стійкості традиційного суспільства і чинники, сприяючі ретрадіоналізації в Центральній Азії. Традиційний і нетрадиційний іслам. Причини зміцнення політичного ісламу і характер його впливу на суспільство. Етнічний склад і специфіка фрагментованих суспільств в Центральній Азії. Вплив Сходу і Заходу на розвиток держав регіону. Основні політичні інститути і особливості політичних режимів.

Політичні системи і політичний розвиток арабських країн. Різноманітні державних і політичних структур в арабських країнах, особливість політичних процесів. Особливість функціонування державних інститутів в країнах «аравійської шестірки», особлива роль правлячих сімейств. Роль і місце ісламу в суспільстві і державі. Шаріат як нормативна система і частина правової культури арабських країн. Чинники, що впливають на формування феномену лідерства на арабському світі.

Особливості політичної системи і політичної культури сучасного Ізраїлю.

Особливості політичних систем і політичного розвитку країн Сходу. Результати реформування «зверху» традиційних східних суспільств в країнах Середнього Сходу. «Біла революція» в Ірані, політика «керованої економіки» в Афганістані, політика етатизму в Туреччині. Вплив Заходу на ці процеси. Причини «ісламського ренесансу» в країнах Середнього Сходу в останній

чверті ХХ століття. Специфіка політичних систем і політичних культур країн Середнього Сходу.

Політичні системи країн Сходу у порівняльній перспективі. Соціальний простір політичних систем країн Сходу. Роль держави в перехідних суспільствах Сходу. Стратегії політичного розвитку і їх ефективність. Особливості розвитку Японії, Індії, Республіки Корея, КНДР.

Дисципліна 4: «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

(тестові завдання)

Типологія та періодизація міжнародних відносин. Етапи формування системи дипломатичних представництв в Європі. Міжнародні відносини в епоху Середньовіччя. Тридцятирічна війна (1618 – 1648 рр.).

Формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Криза Вестфальської системи міжнародних відносин у ХVІІІ ст. Династичні війни початку ХVІІІ ст. Дипломатична революція середини ХVІІІ ст. Семирічна війна 1756 – 1763 рр. та її підсумки. Міжнародні відносини у період війни американських колоній за незалежність. Велика Французька революція у контексті міжнародних відносин. Етапи наполеонівських війн.

Віденський конгрес 1814 – 1815 рр. Російсько-турецька війна 1828 – 1829 рр. Революції 1848 – 1849 рр.: криза Віденської системи. Кримська війна 1854 – 1856 рр., її наслідки. Паризька (Кримська) система міжнародних відносин (друга половина 1850-х – 1860-ті рр.). Франко-пруська війна 1870 – 1871 рр. та створення Німецької імперії. Характеристика Постфранкфуртської системи міжнародних відносин. Східна криза 1875 – 1878 рр. і Берлінський конгрес. Троїстий союз 1882 року між Німеччиною, Австро-Угорщиною й Італією. Завершення колоніального поділу світу в останній третині ХІХ ст. Російсько-японська війна 1904 – 1905 рр. та її наслідки. Створення Антанти у 1904 – 1907 рр.

Зростання міжнародної напруги напередодні Першої світової війни. Перша світова війна 1914-1918 рр. Версальський мир 1919 р. Створення Ліги

націй. Вашингтонська конференція та її рішення. Європа та проблеми колективної безпеки (1925 – 1929 рр.). Виникнення вогнища війни на Далекому сході (1931 – 1933 рр.). Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.

Німеччина на шляху до Другої світової війни. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.). Відносини між союзниками по антигітлерівській коаліції на заключному етапі Другої світової війни. Міжнародні відносини у Азійсько-Тихоокеанському регіоні під час війни. Геополітичні наслідки Другої світової війни.

«Холодна війна»: причини та початок конфронтації між Сходом і Заходом. Паризька конференція 1946 р. Доктрина Г. Трумена: сутність та основні положення. «План Маршалла»: політичний та економічний аспекти. Берлінські кризи та їх специфіка. Утворення НАТО. Ліквідація атомної монополії США. Гонка озброєнь. Корейська війна 1950 – 1953 рр. та її наслідки. Суецька криза: причини та наслідки. Карибська криза 1962 р. та її наслідки. Основні напрями радянсько-американського співробітництва у 1969 – 1975 рр. Гельсінський процес у 70-ті – першій половині 80-х рр. XX ст. Ірано-іракська війна.

Процес деколонізації: основні етапи та їхня характеристика. Радянська інтервенція до Афганістану: причини та наслідки. Врегулювання регіональних конфліктів у другій половині 1980-х рр. Операція «Буря в пустелі». Причини розпаду СРСР: зовнішні чинники. Новий етап західноєвропейської інтеграції у другій половині 80-х років. Трагедія 11 вересня 2001 р. та утворення антитерористичної коаліції. Іракська криза 2002 – 2003 рр. Конфлікт у Косово та акція НАТО на Балканах. Сучасний стан і перспективи розвитку системи міжнародних відносин. Зовнішньо-політичний вибір України для XXI століття. Світова економічна криза 2008 – 2010 рр. та її вплив на міжнародні відносини. Країни Центрально-Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході на сучасному етапі.

Дисципліна 5: ДИПЛОМАТИЧНА ТА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА (тестові завдання)

Дипломатія та дипломатичні відносини: системні поняття. Офіційні та неофіційні види дипломатії. Історичні типи дипломатії: загальна характеристика. Становлення української дипломатичної служби. Основні засади сучасної української дипломатії. Дипломатична служба: системні поняття. Функції та завдання дипломатичної служби. Дипломатичні ранги та дипломатичні посади. Привілеї і імунітети в дипломатичній службі. Дипломатичні посади й ранги. Проходження дипломатичної служби. Консульська служба – системні поняття. Встановлення і засоби здійснення консульських зносин. Консульські функції. Класи і старшинство голів консульських установ. Консульські привілеї та імунітети.

Поняття дипломатичного представництва та його види. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва. Дипломатична мова та дипломатичне листування. Класифікація дипломатичних документів. Характеристика основних груп дипломатичних документів. Підготовка і проведення міжнародних переговорів: функції, основні етапи. Поняття «дипломатичний корпус», його функції та склад. Протокольне визначення старшинства та порядок акредитації дипломатичного корпусу. Дуайен, його статут та функції. Міжнародна ввічливість – *comitas gentium*: поняття і основна характеристика.

Поняття міжнародної цивільної служби (МЦС), система МЦС та її особливості. Дипломатичні служби Великобританії та Франції. Дипломатичні служби Німеччини, Італії, Іспанії. Дипломатична служба Ватикану. Нова Європейська дипломатична служба (European External Action Service (EEAS) та її характеристика. Дипломатичні служби США, Канади, Австралії та Латинської Америки. Особливості дипломатичних служб країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Радянська модель дипломатичної служби.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Балтії в пострадянський період.
2. Пострадянські країни Центральної Азії: трансформаційні процеси в регіоні.
3. Геополітична роль та місце Узбекистану в центральноазіатському регіоні.
4. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Казахстану в радянський період.
5. Перехід до ринкової економіки та особливості соціально-економічного розвитку Казахстану після здобуття незалежності.
6. Туркменістан: особливості зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного співробітництва республіки в період незалежності.
7. Закавказзя: етнонаціональна характеристика регіону. Лінії міжетнічних зіткнень.
8. Реформи у Грузії за часів президента М. Саакашвілі та їх наслідки.
9. Закавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи.
10. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Азербайджану в пострадянський період.
11. Геополітичне становище та зовнішня політика Вірменії в умовах незалежності.
12. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини у другій пол. ХХ – на початку ХХІ ст.
13. Об'єднання Німеччини у 1989 – 1990 рр. та його наслідки для країн Європи.
14. Франція: соціально-економічний розвиток та політичні процеси в країні в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
15. Особливості Центральної Європи як регіону.
16. Державно-політичний устрій США та його специфіка.
17. США: особливості історичного та соціально-економічного розвитку країни.
18. Крах колоніальної системи і формування сучасної політичної карти Азії і Африки.
19. Місце і роль країн Азії і Африки у сучасному світі.
20. Китай на шляху до сучасної моделі розвитку.
21. Китай в епоху реформ. «Ринковий соціалізм» і особливості сучасної модернізації КНР.
22. Особливості суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку Тайваню у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
23. Японія: особливості та основні етапи політичного розвитку.
24. Японія: трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи після Другої світової війни.
25. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку КНДР і Республіки Корея.

26. Сучасні проблеми Корейського півострову, спроби міжкорейського діалогу.
27. Країни Південно-Східної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.
28. Особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації країн ПСА. Феномен азіатських «тигрів» та «драконів».
29. Інтеграційні процеси у Південно-Східній Азії. Утворення та діяльність АСЕАН.
30. Країни Південної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.
31. Республіка Індія: особливості соціально-економічного розвитку і формування політико-правової системи.
32. Центральна та Західна Азія: формування сучасної політичної карти.
33. Туреччина: особливості державотворення та основні етапи історичного розвитку.
34. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Турецької Республіки.
35. Особливості державно-політичного розвитку арабських країн. «Арабська весна» та її геополітичні наслідки.
36. Деколонізація і формування політичної карти постколоніальної Африки.
37. Країни Тропічної та Південної Африки: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.
38. Сучасні проблеми Африки.
39. Сутність та поняття міжнародних відносин і світової політики.
40. Проблеми міжнародних відносин та світової політики в історії соціально-політичної думки.
41. Повоєнне врегулювання. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та початок «Холодної війни» (1945–1953 рр.).
42. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин в роки відлиги у міжнародних відносинах (1954–1959). Воєнно-блокове будівництво.
43. Загострення міжнародних відносин у 1960-1969 рр. та гонка озброєнь.
44. Передумови та становлення політики «детанту» (розрядки міжнародної напруги) у 1969–1975 рр.
45. Міжнародні протиріччя та криза «детанту» (друга половина 1970-х рр.).
46. Поновлення біполярної конфронтації (перша половина 1980-х ст.).
47. Розпад Ялтинсько-Потсдамської системи та крах біполярної структури (кінець 1980-х – початок 1990-х рр.).
48. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.
49. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.
50. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.
51. Центральна-Східна Європа в міжнародних відносин та світовій політиці у другій половині ХХ ст.
52. Регіональні системи міжнародних відносин Азії, Африки, Америки (друга половина ХХ ст.).

53. Основні параметри сучасної постбіполярної системи міжнародних відносин (кінець ХХ – початок ХХІ ст.
54. Європа у системі міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
55. Особливості розвитку сучасних регіональних систем міжнародних відносин Азії та Африки.
56. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
57. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.
58. Україна у світовій політиці та системі міжнародних відносин
59. Принципи порівняльного аналізу політичних систем.
60. Теорії політичних систем(Д.Істон, Г.Алмонд).
61. Світсистема У. Валерстайна.
62. Теорії політичної модернізації.
63. Основні моделі та етапи політичної модернізації.
64. Теорії політичного розвитку.
65. Особливості політичної модернізації незахідного типу.
66. Порівняльний аналіз турецької, китайської та японської моделей модернізації.
67. Особливості політичної модернізації Японії.
68. Особливості політичної системи Туреччини на початку ХХІ ст..
69. Місце Гонконгу в політичній системі Китаю
70. Політичні системи країн Центральної Азії
71. Правові системи ісламських країн
72. Інститут монархії в політичних системах ісламських країн.
73. Інститут монархії в політичній системі Японії.
74. Вплив релігій на формування політичної системи Китаю.
75. Вплив глобалізації на розвиток країн Близького Сходу.
76. Китайська модель глобалізації.
77. Загальне та особливе політичних систем західних та східних країн світу.
78. Політичні системи країн Центральної Азії.
79. Особливості політичної система Тайваню.
80. Сучасна політична система Китаю.
81. Еволюція політичної системи Японії протягом ХХ ст..
82. Особливості зовнішньої політики КНДР.
83. Китайська модель модернізації.
84. Політична система КНДР.
85. Реформи Ден Сяопіна.
86. Політична система Республіки Корея.
87. Особливості партійної системи Японії.
88. Вплив культурної революції на політичну систему Китаю .
89. Партійні системи країн Близького Сходу.
90. Феномен модернізації Сінгапура.
91. Особливості політичної системи В'єтнаму.
92. Еволюція політичної системи Туреччини протягом ХХ століття.
93. Особливості внутрішньої політики Мао Дзе Дуна.

94. Становлення політичної системи Китаю як незалежної країни.
95. Політичні системи країн Південноазійського регіону.
96. Регіональні міжнародні організації.
97. Диктаторські режими в країнах Близького Сходу.
98. Еволюція політичної системи Китаю з початку ХХ ст. по 1949 р.
99. Особливості політичних систем країн Близького Сходу.
100. Вплив колоніального минулого на формування політичних систем країн Близького Сходу.
101. Зовнішня політика сучасної Японії.
102. Зовнішня політика сучасного Китаю.
103. Політичні системи країн Північної Африки.
104. Політичні системи країн Центральної Азії.
105. Типологія та періодизація міжнародних відносин.
106. Формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Принцип балансу сил.
107. Криза Вестфальської системи міжнародних відносин та перегрупування сил в Європі у ХVIII ст.
108. Семирічна війна 1756–1763 рр. та її підсумки.
109. Велика Французька революція у контексті міжнародних відносин.
110. Віденський конгрес 1814–1815 рр. Принцип легітимізму.
111. Революції 1848–1849 рр.: криза Віденської системи.
112. Кримська війна 1854–1856 рр., її наслідки.
113. Паризька (Кримська) система міжнародних відносин (друга половина 1850-х–1860-ті рр.).
114. Франко-пруська війна 1870–1871 рр. та створення Німецької імперії.
115. Східна криза 1875–1878 рр. і Берлінський конгрес.
116. Троїстий союз 1882 року між Німеччиною, Австро-Угорщиною й Італією.
117. Завершення колоніального поділу світу в останній третині ХІХ ст.
118. Створення Антанти у 1904–1907 рр.
119. Балканські війни 1912–1913 рр.
120. Зростання міжнародної напруги напередодні Першої світової війни.
121. Міжнародні відносини на завершальному етапі Першої світової війни.
122. Вашингтонська конференція та її рішення.
123. Європа та проблеми колективної безпеки (1925–1929 рр.).
124. Німеччина на шляху до Другої світової війни.
125. Геополітичні наслідки Другої світової війни.
126. «Холодна війна»: причини та початок конфронтації між Сходом і Заходом.
127. Паризька конференція 1946 р. та мирні угоди з колишніми союзниками Німеччини.
128. Берлінські кризи та їх специфіка.

129. Корейська війна 1950–1953 рр. та її наслідки.
130. Суецька криза: причини та наслідки.
131. Карибська криза 1962 р. та її наслідки.
132. Основні напрями радянсько-американського співробітництва у 1969 – 1975 рр.
133. Ірано-іракська війна. Проблема безпеки у зоні Перської затоки.
134. Процес деколонізації: основні етапи та їхня характеристика.
135. Радянська інтервенція до Афганістану: причини та наслідки.
136. Причини розпаду СРСР: зовнішні чинники.
137. Трагедія 11 вересня 2001 р. та утворення антитерористичної коаліції.
138. Іракська криза 2002–2003 рр.
139. Конфлікт у Косово та акція НАТО на Балканах.
140. Сучасний стан і перспективи розвитку системи міжнародних відносин.
141. Зовнішньополітичний вибір України для ХХІ століття.
142. Світова економічна криза 2008–2010 рр. та її вплив на міжнародні відносини.
143. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході на сучасному етапі.
144. Дипломатія та дипломатичні відносини: системні поняття.
145. Принципи та завдання дипломатії, її особливості та завдання.
146. Форми і методи дипломатії.
147. Офіційні та неофіційні види дипломатії.
148. Парадипломатія як особливий вид дипломатії.
149. Неофіційні види дипломатії.
150. Багатостороння дипломатія і дипломатія *ad hoc*.
151. Грецький тип дипломатії як історичний тип дипломатії та грецька система дипломатичних відносин.
152. Римська та візантійська епоха в історії дипломатії.
153. Італійська дипломатична система.
154. Французький метод та стиль дипломатії.
155. Характерні риси та фактори переходу від старої до нової дипломатії.
156. Історичні корені української дипломатії.
157. Основні засади сучасної української дипломатії.
158. Дипломатична служба: системні поняття.
159. Система органів, структура й особливості дипломатичної служби.
160. Віденська конвенція про дипломатичні відносини (1961).
161. Функції та завдання дипломатичної служби. Закон України «Про дипломатичну службу» (2018).
162. Дипломатичні ранги та дипломатичні посади.
163. Привілеї і імунітети в дипломатичній службі.
164. Консульська служба: системні поняття.
165. Віденська конвенція (1963) про консульські зносини.

166. Консульські привілеї та імунітети.
167. Функції дипломатичного представництва та його статус: види, структура.
168. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва.
169. Дипломатична мова та дипломатичне листування.
170. Характеристика основних груп дипломатичних документів.
171. Підготовка і проведення міжнародних переговорів.
172. Поняття «дипломатичний корпус» та його функції.
173. Дуайен, його статут та функції. Порядок акредитації дипломатів та їх родин.
174. Міжнародна ввічливість – *comitas gentium*. Повага до державного прапора и державних символів країни перебування.
175. Міжнародна цивільна служб, її система та особливості.
176. Дипломатичні служби Великобританії та Франції.
177. Дипломатичні служби Німеччини, Італії, Іспанії.
178. Дипломатична служба Ватикану.
179. Нова Європейська дипломатична служба (European External Action Service (EEAS) та її характеристика.
180. Дипломатичні служби США та Канади.
181. Дипломатичні служби країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про дипломатичну службу» // Відомості Верховної Ради України , 2018, № 26, ст.219) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
2. Александрова А. Ю. Международный туризм : учебник. М. : КноРус, 2015. 495 с.
3. Алимов Р. Шанхайская организация сотрудничества: глобальный профиль в международных отношениях / Р. Алимов. М.: Весь Мир, 2018. 400 с.
4. Балабанов К. В., Трофименко М. В. Дипломатична та консульська служба. Підручник для вузів. Донецьк, 2012. 437 с.
5. Баранцев П. П. Міста України в контексті процесу глобалізації / П. П. Баранцев. – Київ : ТОВ"Номуро", 2012 . 101 с.
6. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська , І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
7. Воскресенский А. Д. Практика зарубежного регионоведения и мировой политики: Учебник / А. Д. Воскресенский, В. Я. Белокреницкий, А. А. Байков, А. О. Ермолаев. М.: Издательство "Магистр"; ООО "Научно-издательский центр ИНФРА-М", 2016. 560 с.
8. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
9. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с. 2.
10. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
11. Зимогляд В. Я. Регіон у системі міжнародних відносин / В. Я. Зимогляд // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» 2014. № 4 (23).
12. Зонова Т. В. Дипломатія : Модели, формы, методы : учебник для вузов / Т. В. Зонова. М. : Аспект Пресс, 2013. 348 с.
13. История Востока: В 6 т. / гл. редкол.: Р.Б. Рыбаков (пред.) и др. Т. 6: Восток в новейший период (1945–2000 гг.). Москва: ИФ «Вост. лит.» РАН, 2008. – 1095 с.
14. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
15. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
16. Ігнат'єв П.М. Країни Азії: особливості культури та побуту. Чернівці, 2011. 286 с.
17. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія / за ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2020. 560 с.

18. Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 176 с.
19. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
20. Історія європейської інтеграції: фази, результати, досягнення. Політичні виклики для ЄС : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої ; уклад.: К. К. Баранцева, О. І. Пошедін, Л. А. Шереметьєва ; пер. Л. А. Шереметьєвої. К. : НАДУ, 2016. 116 с.
21. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с. 8. Історія міжнародних відносин (1914—2015): навч. посіб. для студентів ВНЗ, викл. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Л. С. Матлай ; Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 140 с.
22. Кавешников Н. Лиссабонський договір: как меняется Европейский союз/ Н.Кавешников //Перспективы. 2009. 22 декабря
23. Країни пострадянського простору: виклики модернізації. Зб. наук праць. / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А. Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 306 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/Internet-5/Downloads/postrad2016_.pdf
24. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. Посібн. Для вузів / Дорошко М.С., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф. К.: Ніка Центр, 2009. 310 с.
25. Країнознавство: Підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. В.П. Крижанівський, М.С.Дорошко, В.І.Головченко та ін.; за ред. М.С. Дорошка. К.: «Знання», 2012. 439 с.
26. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
27. Лиман С. І. Історія міжнародних відносин : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / Лиман С. І. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 52 с.
28. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Країнознавство: навч. посібн. К.:Видавничий дім «Кондор», 2018. 264 с.
29. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. Країнознавство: теорія та практика: Підр.- К.: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
30. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1970 – 2000 рр.) / В.С. Бруз, В.М.Матвієнко та ін. Київ: "Либідь", 2000. 621 с.
31. Міжнародні відносини та світова політика : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та

- міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С. І., Шамраєва В. М. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.
32. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навчальний посібник / І.Т.Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко. К.: Кондор, 2012. 224 с.
 33. Онацький М. Ю. Родоплемінні інститути як фактор суспільно-політичного розвитку Казахстану / М. Ю. Онацький // Humanities and Social Sciences. Science and education a new dimension 2016. IV. (16). – Issue 95. С. 7–14. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_soc_iv_16_95.pdf
 34. Онацький М. Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін // Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf
 35. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку ХХІ ст. // Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 43–49. URL: http://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf
 36. Організація туризму: підручник / За ред. Писаревського І.М. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.
 37. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum К.: Знання, 2010. 488 с.
 38. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу – 2-е вид., доп. і переробл. /Т.В.Орлова. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с. URL: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/suchasna-politychna-istoriia-krain-svitu-2e-vyd-dop-iperero-bl-tvorlova-k-nizhyn-vydavets-pp-lysenko-mm-2017-944-s.html>
 39. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.
 40. Панов А. Дипломатична і консульська служба. Підручник. Ужгород: РА «Шарк-аутдор», 2015. – 112 с. Електронна версія підручника: <http://www.alenpanov.org.ua/filelib/sou/201706161252530653.pdf>
 41. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії та Африки (ХVІ-початок Х століття). Київ: Академія, 2012.
 42. Проникова Д. Институциональная реформа Европейского Союза и Лиссабонский договор/ Д.Проникова//Мир и Политика. 2012. Май.
 43. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
 44. Регіонознавство /Заг. ред. акад. НАН України Л.В Губерського, В.А. Смолія К.: Київ ун-т., 2014. 642 с.
 45. Рудый К. Государственный капитализм в Беларуси / К. Рудый // Мировая экономика и международные отношения. 2016. Т. 60. № 4. С. 77–85.

46. Сідоров М. В., Юрченко О. Є., Юрченко С. О. Україна на світовому ринку туристичних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 256 с.
47. Станчев М. Г. Основи дипломатії. Навчально-методичний посібник. Харків, 2015. 55с. Електронний ресурс: http://karazinbook.univer.kharkov.ua/sites/default/files/stanchev_2_dipl17.pdf
48. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
49. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. посіб. / Н. Л. Тимошенко. К.: Знання, 2014. 199 с.
50. Федчишин С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення / С. А. Федчишин. Х. : ФІНН, 2011. 262 с.
51. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
52. Чумаков, А.Н. Глобализация. Контуры целостного мира. М.: Издательство "Проспект", 2016. 525 с
53. Юрченко С. О., Юрченко О. Є. Міжнародний туризм : навчальний посібник [для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 328 с.
54. Яценко Б.П. Країнознавство: основи теорії: Навчальний посібник/ Б.П. Яценко, В.К. Бабарицька. К.: Либідь, 2009. 312 с.
55. Bailly S..The Region : A basic Concept for understanding local Areas and Global Systems // Cybergegeo.-Article 42.- May 2007 [Електронний ресурс]. Режим доступу: : <http://www.cybergegeo.eu/index333.html> 10. Keating M. Regions and Regionalism in Europe / M. Keating. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2004. 692 p.
56. Laursen F. Chapter 1. Regional Integration: Some Introductory Reflections // Comparative Regional Integration. Europe and Beyond / F. Laursen. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 282 p. 26.
57. Schultz M. Regionalization in a Globalizing World. A Comparative Perspective on Forms, Actors and Processes / M Schultz, F., Soderbaum, J. Ojendal. L. N. Y.: Zed Books, 2001. P. 250–266.
58. Slocum N. Identity and Regional Integration II Global Politics of Regionalism. Theory and Practice. Ed. by M. Farrell et. oth. / N. Slocum, L. Van Langrihove. London.: Pluto Press, 2005. P. 137–154.
59. The British political class [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.economist.com/britain/2017/06/10/the-british-politicalclass-is-not-up-to-the-job> 15. Vayrynen R. Regionalism: Old and New // R. Vayrynen / International Studies Review. 2003. Mar. Vol. 5. No. 1. P. 25–51

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернет

1. www.mfa.gov.ua – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України
2. www.un.org – офіційний сайт Організації об'єднаних націй (ООН)

3. http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm – офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні.
4. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua — сайт співпраці України та ЄС
5. <http://www.nbuv.gov.ua/> – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Завідувач кафедри
туристичного бізнесу
та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО